

**Інформація щодо проведеного Національним агентством аналізу
ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб)
з питань запобігання та виявлення корупції у міністерствах, центральних
органах виконавчої влади та інших державних органах
за 2018 рік**

Відповідно до вимог пункту 11 частини першої статті 11 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) здійснило аналіз ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції за 2018 рік у міністерствах, центральних органах виконавчої влади та інших державних органах.

Основні завдання уповноваженого підрозділу зазначені у пунктах 4, 5 та 7–9 Типового положення про уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції (далі – Типове положення), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 вересня 2013 року № 706 «Питання запобігання та виявлення корупції» (далі – постанова № 706), більшість з яких тотожна завданням, встановленим Законом, яким визначено правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів та правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень.

Метою аналізу є отримання всебічних, об'єктивних даних щодо реального стану організації роботи уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в державних органах стосовно:

забезпечення утворення (визначення) уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції в структурі державного органу;

планування роботи з питань запобігання та виявлення корупції, наявності розроблених планів роботи (заходів) щодо запобігання корупційним правопорушенням на 2018 рік та звітів про виконання, їх затвердження посадовою особою Секретаріату Кабінету Міністрів України;

наявності погодженої Національним агентством антикорупційної програми на 2018 рік;

проведення організаційної та роз'яснювальної роботи із запобігання та виявлення корупції, забезпечення умов для повідомлення про порушення вимог Закону та розгляду таких повідомлень;

виконання вимог частини четвертої статті 53 Закону щодо забезпечення умов для повідомлень працівниками про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку;

кількості опрацьованих повідомлень (звернень) про порушення вимог Закону, зокрема анонімних, повідомлень, щодо яких підтверджено ознаки корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення за результатами їх розгляду;

дотримання вимог Закону щодо врегулювання конфлікту інтересів тощо.

За результатами аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції за

2018 рік, відповідно до інформації, отриманої від 18 міністерств, 44 центральних органів виконавчої влади та 24 інших державних органів, встановлено таке.

I. Забезпечення утворення (визначення) уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції в структурі державного органу

Відповідно до абзаців першого та другого пункту 3 постанови № 706, керівники міністерств, інших органів виконавчої влади з урахуванням вимог Типового положення про уповноважений підрозділ (особу) утворюють (визначають) та забезпечують функціонування уповноваженого підрозділу у межах загальної чисельності працівників їх апаратів.

Згідно із пунктом 1 Типового положення уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з питань запобігання та виявлення корупції утворюється (визначається) у порядку, визначеному законодавством.

Уповноважена особа визначається у разі недоцільності утворення, зокрема, в органі виконавчої влади уповноваженого підрозділу з огляду на структуру, чисельність працівників, у тому числі тих, які є суб'єктами декларування, а також обсяг, характер та складність роботи.

Відповідно до пункту 6 Типового положення втручання у діяльність уповноваженого підрозділу під час здійснення ним своїх повноважень, а також покладення на уповноважений підрозділ обов'язків, що не належать або виходять за межі його повноважень чи обмежують виконання покладених на нього завдань, забороняється.

Проте відповідно до отриманої інформації, в окремих державних органах дотепер не виконано вимоги постанови № 706, а саме:

у Міністерстві інфраструктури України функції запобігання і виявлення корупції поєднано з функцією внутрішніх розслідувань та державного фінансового моніторингу;

у Міністерстві внутрішніх справ України функції запобігання і виявлення корупції поєднано з функцією проведення люстрації;

у Міністерстві культури України функції запобігання і виявлення корупції поєднано з функцією взаємодії з правоохоронними органами;

у Державній службі України з надзвичайних ситуацій функції запобігання і виявлення корупції поєднано з функцією власної безпеки;

у Державному космічному агентстві України функції запобігання і виявлення корупції поєднано з функцією управління персоналом.

Взагалі не утворено (не визначено) уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції у *Національній службі посередництва і примирення*.

Також не приведено у відповідність до постанови № 706 назви підрозділів із запобігання та виявлення корупції у *Міністерстві охорони здоров'я України, Національній службі здоров'я України та Державному агентстві автомобільних доріг України*.

II. Планування роботи щодо запобігання корупційним правопорушенням, наявність звітів про виконання та затвердження їх посадовою особою Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Наявність погодженої Національним агентством антикорупційної програми на 2018 рік

Згідно з підпунктом 1 пункту 4 Типового положення одним із основних завдань уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції (далі – уповноважені підрозділи) є підготовка, забезпечення та контроль за здійсненням заходів щодо запобігання корупції.

Відповідно до пункту 12 Типового положення затвердження планів роботи уповноважених підрозділів здійснюється посадовою особою Секретаріату Кабінету Міністрів України, визначеною Міністром Кабінету Міністрів України.

За результатами опрацювання отриманої від державних органів інформації встановлено, що у всіх міністерствах розроблено плани роботи (заходів) щодо запобігання корупційним правопорушенням на 2018 рік та забезпечено їх затвердження посадовою особою Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Проте зазначені плани робіт не розроблені та відповідно не затверджені посадовою особою Секретаріату Кабінету Міністрів України в таких державних органах:

Державній казначейській службі України;

Державній службі України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів;

Державній фіскальній службі України;

Державній службі морського та річкового транспорту України;

Державному агентстві рибного господарства України;

Державному управлінні справами;

Національній гвардії України.

Крім того, не забезпечено затвердження розроблених планів роботи посадовою особою Секретаріату Кабінету Міністрів України, чим порушено вимоги пункту 12 Типового положення, у таких державних органах:

Державній службі статистики України;

Національній службі посередництва і примирення;

Державному агентстві резерву України;

Державній інспекції ядерного регулювання України;

Пенсійному фонді України.

Відповідно до частини першої статті 19 Закону, антикорупційні програми приймаються в Адміністрації Президента України, Апараті Верховної Ради України, Секретаріаті Кабінету Міністрів України, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Генеральній прокуратурі України, Службі безпеки України, міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, інших державних органах, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях, державних цільових фондах шляхом затвердження їх керівниками.

Процедуру підготовки, подання, здійснення аналізу та погодження антикорупційних програм Національним агентством визначено Порядком підготовки, подання антикорупційних програм на погодження до Національного агентства з питань запобігання корупції та здійснення їх погодження, затвердженим рішенням Національного агентства від 08 грудня 2017 року № 1379, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 22 січня 2018 року за № 87/31539.

Однак за результатами опрацювання отриманої інформації встановлено, що у *Державній архівній службі України, Державній службі геології та надр України, Державній фіскальній службі України, Національній службі здоров'я України, а також Національному агентстві України з питань розшуку, виявлення та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів*, станом на 01 січня 2019 року відсутні погоджені Національним агентством антикорупційні програми.

Зазначене свідчить про незадовільний стан організації керівництвом вищевказаних державних органів роботи щодо забезпечення ними своєчасної підготовки та подання антикорупційних програм для аналізу та погодження до Національного агентства.

III. Проведення організаційної та роз'яснювальної роботи із запобігання і виявлення корупції, надання методичної та консультаційної допомоги з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства

Відповідно до підпунктів 2 та 4 пункту 4 Типового положення до основних завдань уповноваженого підрозділу належать проведення організаційної та роз'яснювальної роботи із запобігання, виявлення і протидії корупції, надання консультаційної допомоги з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства тощо.

Роз'яснювальна робота із запобігання, виявлення і протидії корупції є одним із пріоритетних напрямів роботи та має спрямовуватися на забезпечення належного рівня знань та розуміння працівниками положень антикорупційного законодавства.

За результатами аналізу встановлено, що уповноважені підрозділи міністерств у 2018 році забезпечили проведення 814 навчань (семінарів – нарад, тренінгів) з питань запобігання та виявлення корупції для співробітників центральних апаратів міністерств, що перевищує аналогічний показник за 2017 рік у 4 рази (204 навчання).

Уповноважені підрозділи державних органів забезпечили проведення 19449 навчань, семінарів-нарад, тренінгів з питань запобігання та виявлення корупції, а саме:

для співробітників апаратів державних органів – 4156 навчань, у 2017 році – 1836 навчань;

для працівників територіальних органів – 15293 навчання, у 2017 році – 1691 навчання.

Разом з тим проведено лише по 1 навчанню (семінару – нараді, тренінгу) з питань запобігання та виявлення корупції за рік у:

*Міністерстві культури України;
Державній службі якості освіти;
Державному агентстві енергоефективності та енергозбереження
України;*

Національному агентстві України з питань розшуку, виявлення та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Зважаючи на загальну кількість навчань, слід наголосити на стабільності у зазначеному напрямі роботи в таких державних органах:

Міністерстві оборони України;

Міністерстві освіти і науки України;

Державній регуляторній службі України;

Державній службі України з надзвичайних ситуацій;

Адміністрації Державної прикордонної служби України;

Державному агентстві з питань електронного урядування України;

Пенсійному фонді України;

Національній поліції України.

IV. Виконання вимог частини четвертої статті 53 Закону щодо забезпечення умов для повідомлення про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку, та розгляд таких повідомлень

Згідно з частиною четвертою статті 53 Закону державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування забезпечують умови для повідомлень їх працівниками про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку.

У підпункті 3.4 пункту 3 Методичних рекомендацій щодо діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, затверджених рішенням Національного агентства від 13 липня 2017 року № 317, зазначено, що з метою забезпечення можливості потенційного викривача здійснити повідомлення про порушення вимог Закону іншою особою державний орган має створити спеціальну, окремо визначену, загальнодоступну та зручну рубрику (посилання) з інформацією про спеціальні телефонні лінії, засоби електронного зв'язку безпосередньо на головній сторінці веб-сайту.

Також листом Національного агентства від 19 липня 2017 року № 30 – 20/24386/17 керівникам державних органів надсилалося нагадування про необхідність виконання вимог частини четвертої статті 53 Закону щодо забезпечення умов для повідомлень їх працівниками про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку.

У вказаному листі зазначено, що для зручного та загальнодоступного використання можливості потенційного викривача здійснити такі повідомлення необхідно забезпечити розміщення спеціальної, окремо визначеної рубрики (посилання) «Повідом про корупцію» (з обов'язковим зазначенням прізвища,

ім'я та по батькові керівника уповноваженого підрозділу (особи), номера телефону та електронної пошти) на головній сторінці веб-сайту державного органу.

Роз'яснення щодо забезпечення виконання вимог Закону також надані у Методичних рекомендаціях щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, затверджених рішенням Національного агентства від 06 липня 2017 року № 286 (далі – Методичні рекомендації).

У Методичних рекомендаціях надані рекомендації для ефективного подання повідомлень, зокрема через:

веб-сайт органу: рекомендується розробити веб-інтерфейс, який забезпечує послідовне надання вказівок викривачам. Веб-сайт Національного агентства може бути прикладом такого підходу;

спеціальну телефонну лінію: для повідомлень рекомендується виділити окремий номер телефону. Залежно від кількості очікуваних/прийнятих дзвінків, а також кількості працівників уповноваженого підрозділу органу рекомендується, щоб телефонний пристрій мав можливість перенаправлення дзвінків на інші телефони. Доцільно забезпечити, щоб спеціальна телефонна лінія була завжди доступною, виклики приймалися у робочий та неробочий час. Якщо це неможливо, пропонуємо визначити години роботи спеціальної телефонної лінії, про що варто зазначити у відповідних інформаційних матеріалах/повідомленнях органу. У разі застосування функції залишення повідомлень (автовідповідач) необхідно забезпечити інформування про це особи, яка телефонує. Для ефективного прийому повідомлень рекомендується скласти опитувальний лист (форма наведена у додатку 3 до Методичних рекомендацій).

Однак в окремих державних органах рубрика «Повідом про корупцію» на головній сторінці веб-сайту або відсутня, або розміщена в інших розділах за декількома посиланнями, що ускладнює можливість потенційного викривача безперешкодно подати повідомлення про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, а саме в: *Міністерстві екології та природних ресурсів України, Міністерстві інфраструктури України, Міністерстві освіти і науки України, Міністерстві охорони здоров'я України, Державній авіаційній службі України, Державній казначейській службі України, Державній регуляторній службі України, Державній службі геології та надр України, Державній службі України з надзвичайних ситуацій, Національній службі здоров'я України, Національній службі посередництва і примирення, Державній службі якості освіти, Державному агентстві автомобільних доріг України, Державному агентстві України з питань кіно, Національному агентстві України з питань державної служби, Державному космічному агентстві України, Державній інспекції ядерного регулювання України, Фонді державного майна України, Національній поліції України, Генеральній прокуратурі України, Службі безпеки України, Конституційному Суді України, Вищій раді правосуддя, Державному управлінні справами, Державній судовій адміністрації, Національному банку України, Службі зовнішньої розвідки України, Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради*

України з прав людини, Національній гвардії України, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, Представництві Президента України в Автономній Республіці Крим.

Встановлено, що не забезпечено умов для повідомлення про порушення вимог Закону іншою особою через спеціальну (окрему) телефонну лінію, не виділено спеціальну (окрему) телефонну лінію в *Державній службі геології та надр України, Державній фіскальній службі України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Державному агентстві автомобільних доріг України, Конституційному Суді України, Державній судовій адміністрації України, Національному банку України, Центральній виборчій комісії, Національній раді України з питань телебачення та радіомовлення, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Секретаріаті Національної соціально-економічної тристоронньої ради, Представництві Президента України в Автономній Республіці Крим.*

V. Розгляд повідомлень (звернень) про порушення вимог Закону, зокрема анонімних. Подання повідомлень спеціально уповноваженому суб'єкту у сфері протидії корупції у разі виявлення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення

Відповідно до статті 53 Закону, особа, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривач),- це особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою.

Національне агентство, а також інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування забезпечують умови для повідомлень їх працівниками про порушення вимог цього Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку.

Повідомлення про порушення вимог цього Закону може бути здійснене працівником відповідного органу без зазначення авторства (анонімно).

У 2018 році державні органи отримали та опрацювали 3578 повідомлень про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, з них – 408 анонімних. У 2017 році – 3148, з них – 340 анонімних.

За результатами розгляду зазначених повідомлень державні органи підтвердили ознаки корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у кожному п'ятому випадку.

Найбільшу кількість повідомлень про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення отримали:

Міністерство оборони України – 303 повідомлення, з них 114 анонімних;

Міністерство охорони здоров'я України – 298 повідомлень, з них 9 анонімних;

*Генеральна прокуратура України – 219 повідомлень;
Державна фіскальна служба України – 590 повідомлень, з них
47 анонімних;*

Національна поліція України – 1078 повідомлень, з них 46 анонімних.

Відповідно до частини сьомої статті 53 Закону посадові і службові особи державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, посадові особи органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів у разі виявлення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення чи одержання інформації про вчинення такого правопорушення працівниками відповідних державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів зобов'язані у межах своїх повноважень ужити заходів щодо припинення такого правопорушення та негайно письмово повідомити про його вчинення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.

Так, у 2018 році до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції державні органи надіслали 617 повідомлень про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення (у 2017 році надіслано 604 таких повідомлення).

Найбільше повідомлень у 2018 році направила Генеральна прокуратура України (136 повідомлень) та Міністерство оборони України (120 повідомлень).

VI. Проведення службових розслідувань (перевірок) щодо виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень

Відповідно до пункту 8 Типового положення працівники уповноваженого підрозділу органу виконавчої влади проводять або беруть участь у проведенні в установленому порядку службового розслідування (перевірки) в органі виконавчої влади з метою виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення чи невиконання вимог антикорупційного законодавства.

У 2018 році уповноважені підрозділи провели 1132 службові розслідування (перевірки) щодо виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, що втричі більше, ніж у 2017 році.

На підставі наданої інформації встановлено, що до деяких державних органів надійшло багато повідомлень про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, однак за такими повідомленнями майже не проводились службові розслідування.

Так, у 2018 році до *Міністерства охорони здоров'я України* надійшло 298 повідомлень про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, а службові розслідування (перевірки) щодо виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, проведені лише у 2 випадках.

Не проведено жодного службового розслідування (перевірки):
у *Міністерстві освіти і науки України* при отриманні 36 таких повідомлень;
в *Адміністрації Державної прикордонної служби України* при отриманні 118 таких повідомлень.

VII. Проведення спеціальних перевірок стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком

Згідно із пунктом 3 частини третьої статті 56 Закону спеціальній перевірці підлягають відомості про особу, яка претендує на зайняття посади, зазначеної в частині першій цієї статті, зокрема щодо достовірності відомостей, зазначених у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Державні органи у 2018 році провели 2097 спеціальних перевірок стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком.

VIII. Встановлення фактів несвоєчасного подання, неподання декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та кількості повідомлень, поданих Національному агентству про вищезазначені факти

Частиною другою статті 49 Закону визначено, що державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, а також юридичні особи публічного права зобов'язані перевіряти факт подання суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали), відповідно до Закону декларацій та повідомляти Національне агентство про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у визначеному ним порядку.

18 листопада 2016 року набрав чинності Порядок перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затверджений рішенням Національного агентства від 06 вересня 2016 року № 19, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15 листопада 2016 року за № 1479/29609 (далі – Порядок).

Згідно з пунктом 3 Порядку перевірка факту подання декларацій та повідомлення Національного агентства про випадки неподання чи несвоєчасного подання декларацій покладаються на уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції відповідного органу, або інший структурний підрозділ такого органу (далі – відповідальний підрозділ (особа)), визначений керівником органу.

У 2018 році відповідальні підрозділи (особи) державних органів встановили 1730 фактів неподання або несвоєчасного подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Однак повідомили Національне агентство про випадки неподання чи несвоєчасного подання декларацій лише у 1436 випадках.

Відповідно до наданої інформації, в порушення статті 49 Закону уповноважені підрозділи (уповноважені особи) таких державних органів не повідомили Національне агентство про випадки неподання чи несвоєчасного подання декларацій:

Міністерство оборони України – встановлено фактів неподання або несвоєчасного подання декларацій – 369, повідомлено Національне агентство про 47 встановлених фактів;

Державна фіскальна служба України – встановлено фактів неподання або несвоєчасного подання декларацій – 87, повідомлено Національне агентство про 55 встановлених фактів;

Державне агентство резерву України – встановлено 4 факти неподання або несвоєчасного подання декларацій, про встановлені факти Національне агентство не повідомлено.

ІХ. Притягнення осіб до кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення

Згідно з підпунктом 7 пункту 5 Типового положення до завдань уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) належить ведення обліку працівників, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень.

За результатами аналізу наданої інформації встановлено, що за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення у 2018 році до відповідальності притягнуто 1117 осіб, зокрема:

132 особи – до кримінальної;

404 особи – до адміністративної;

581 особу – до дисциплінарної.

Х. Дотримання вимог Закону щодо врегулювання конфлікту інтересів

Відповідно до підпунктів 2, 4 пункту 4 Типового положення, до основних завдань уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) належить надання методичної та консультаційної допомоги з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства, а також здійснення контролю за дотриманням вимог щодо врегулювання конфлікту інтересів

Відповідно до частини п'ятої статті 28 Закону передбачено надання роз'яснення про наявність конфлікту інтересів виключно особі, в якій є сумніви щодо наявності/відсутності в неї конфлікту інтересів.

Однак до Національного агентства надходили листи від керівництва структурного підрозділу Головного управління Національної поліції в Київській області стосовно надання роз'яснень щодо наявності конфлікту інтересів у окремих працівників.

За результатами розгляду вказаних листів Національне агентство повідомило керівництво зазначеного підрозділу про вимоги Закону та запропонувало звертатись у таких випадках до уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції в Національній поліції України.

Крім того, з Головного управління державної служби з надзвичайних ситуацій Луганської області до Національного агентства надходили звернення осіб начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту з вимогою надання роз'яснень щодо застосування актів законодавства з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, аналогічні тим, щодо яких Національне агентство вже неодноразово надавало роз'яснення.

Також однією із актуальних проблем, яка потребує значної уваги, є невжиття заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів безпосереднім керівником або керівником органу, до повноважень якого належить звільнення/ініціювання звільнення з посади особи, у якої наявний конфлікт інтересів.

Одним із останніх таких прикладів є ситуація, що склалась із виконанням припису про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших порушень Закону, внесеного Міністру освіти і науки України, у якому містилась вимога усунути порушення вимог частин третьої, четвертої статті 28 Закону: вжити відповідних заходів та прийняти рішення для врегулювання потенційного конфлікту інтересів у ректора одного з вищих навчальних закладів.

Так, на виконання вказаного припису Міністерство освіти і науки України надіслало лист, у якому поінформувало Національне агентство про неможливість виконання Міністерством вимог припису та щодо покладення обов'язку врегулювання конфлікту інтересів у діяльності ректора університету на наглядову раду цього ж закладу.

Невиконання припису свідчить про відсутність вжитих заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів у діяльності ректора університету, визначених та реалізованих у передбачений Законом спосіб.

Крім того, уповноважені особи Національного агентства встановили значну кількість порушень вимог Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів з боку посадових осіб закладів охорони здоров'я та освіти і науки.

Це здебільшого випадки, коли конфлікт інтересів виникає у зв'язку з роботою близьких осіб, які працюють у прямому підпорядкуванні.

Незважаючи на те, що посадові особи юридичних осіб публічного права не підпадають під дію обмеження щодо спільної роботи близьких осіб, це не означає, що на них не поширюються загальні вимоги щодо врегулювання конфлікту інтересів з урахуванням особливостей їх статусу. Отже, у діяльності

таких осіб варто вживати заходів, передбачених Законом, для його врегулювання.

Практика засвідчила про неодноразові випадки неповідомлення посадовими особами юридичної особи публічного права, які входять до сфери управління, зокрема, Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України, про наявність у них конфлікту інтересів.

З метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення або невиконанню вимог Закону в інший спосіб, за приписом Національного агентства у таких випадках проводились службові розслідування, за результатами яких у більшості випадків комісія відповідного органу як причину та умову, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення або невиконанню вимог Закону, визначала недостатній рівень знань законодавства.

Також існує негативна практика неповідомлення особою про передачу нею в управління іншій особі належних їй корпоративних прав (з наданням належним чином завірених копій документів).

Ураховуючи значну кількість ситуацій неповідомлення особою Національного агентства про передачу нею в управління іншій особі належних їй корпоративних прав, або взагалі нездійснення такої передачі, беручи до уваги основні завдання уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції, можна зробити висновок про те, що уповноваженими підрозділами (уповноваженими особами) з питань запобігання та виявлення корупції неналежним чином здійснюється перевірка особи, яка є кандидатом на проходження служби в органі державної влади, підприємстві, установі та організації, що належать до сфери управління того чи іншого центрального органу виконавчої влади.

Так, неналежним чином здійснюється перевірка поданих особою як кандидатом на проходження служби документів, формальне ознайомлення її з вимогами та обмеженнями, встановленими Законом.

Надалі такі дії або бездіяльність уповноваженого підрозділу (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції призводять до порушень вимог статті 36 Закону та відповідно до притягнення вищезазначених осіб до відповідальності.

Ураховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції не завжди здійснюють передбачені законом заходи щодо запобігання корупції і контролю за дотриманням вимог щодо врегулювання конфлікту інтересів на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління відповідних державних органів.

XI. Висновки та пропозиції

Загалом робота уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в державних органах здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства та спрямовується на постійне покращення

діяльності на цьому напрямі, однак є і недоліки в організації та здійсненні діяльності, які потребують усунення.

Тому з метою покращення роботи за вказаним напрямом, ефективного виконання завдань, покладених на уповноважений підрозділ (уповноважену особу), пропонуємо:

1. Утворити (визначити) уповноважені підрозділи (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції у межах загальної чисельності працівників апаратів відповідно до пункту 3 постанови № 706.
2. Розробити плани робіт (заходів) щодо запобігання корупційним правопорушенням на 2019 рік та забезпечити їх затвердження посадовою особою Секретаріату Кабінету Міністрів України.
3. Забезпечити виконання вимог статті 19 Закону щодо затвердження антикорупційних програм та подальшого їх подання на погодження до Національного агентства.
4. Створити належні умови для повідомлення про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку.
5. Здійснювати контроль за фактами подання суб'єктами декларування декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, відповідно до Закону.
6. Забезпечити проведення організаційної та дієвої роз'яснювальної роботи із запобігання, виявлення і протидії корупції серед працівників державного органу та систематично надавати методичну та консультаційну допомогу з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства працівникам державного органу.
7. Надавати принципову оцінку кожному факту несумлінного ставлення до подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та своєчасно повідомляти Національне агентство про такі випадки.
8. Неухильно дотримуватись правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, запроваджених Законом.

Державним органам, на яких не поширюються вимоги постанови № 706, рекомендуємо розробити плани робіт (заходів) щодо запобігання корупційним правопорушенням на 2019 рік та відповідні звіти після їх виконання.

Для ефективної організації роботи з питань запобігання і виявлення корупції рекомендуємо уповноваженим підрозділам (уповноваженим особам) враховувати *Методичні рекомендації щодо діяльності уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, які затверджені рішенням Національного агентства від 13 липня 2017 року № 317 та розміщені у рубриці «Запобігання та виявлення корупції» на офіційному веб-сайті Національного агентства.*

Для формування єдиного підходу до розуміння і дотримання правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, запроваджених Законом, рекомендуємо уповноваженим підрозділам (уповноваженим особам) урахувати

Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, затверджені рішенням Національного агентства від 29 вересня 2017 року № 839 та розміщені у рубриці «Запобігання та виявлення корупції» на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Також інформуємо, що на платформі масових відкритих онлайн-курсів «Prometheus» розміщено безкоштовні онлайн-курси «Антикорупційні програми органів влади», «Конфлікт інтересів: треба знати!», «Декларуй добросовісно!» та оновлений поглиблений курс «Конфлікт інтересів: треба знати! Від теорії до практики».
